

Naročnina

za državo SHS:
na mesec Din 20
za pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:
mesečno Din 50

Sobotna izdaja:
celoletno

v Jugoslaviji Din 40
v inozemstvu 60

SLOVENEK

Cene inseratov:

Enostopna petna vrsta
mali oglasi po Din 1'50 in
Din 2'--., večji oglasi nad
45 mm višine po Din 2'50,
veliki po Din 5'-- in 4'--,
oglas v uredniškem delu
vrstica po Din 6'--.

Pri večjem naročilu popust.

Izhaja vsak dan izveniš
ponedeljka in dneva po
prazniku ob 4. uri zjutraj.

Poslilina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6 III. Rokopisi
se ne vračajo; neuravnavljena pisma se ne spre-
jemajo. Uredništva telefon 50, upravništva 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Cekovni račun:
Ljubljana 10.650 in 10.349 (za inserate) Sara-
jevo 7.565, Zagreb 59.011, Praga in Dunaj 24.797.

Občni zbor Kmetijske
družbe — odgođen.

Občnega zbora Kmetijske družbe v Sloveniji v sredo, dne 30. januarja, ne bo. Naši delegatje naj torej nikar ne hodijo v Ljubljano. Naše somišljenike po Kranjskem in Štajerskem nujno prosimo, naj takoj po prejemu lista obvestijo naše delegate po posameznih krajih. Tajništvo SLS.

Kriza španskega
direktorija.

Kljub dobrim kupčijam, ki jih je napravila Španija med svetovno vojno, se ni mogla izogniti svetovni gospodarski krizi. Najbolj pa se je zapletla v težave političnega značaja vsled porazov, ki jih je doživela v Maroku, kjer je mislila izkoristiti svetovni položaj, da razširi svojo kolonialno posest. Toda vse to bi se bilo dalo preboleti, da se ni probudil v španskih provinciah stari duh »regionalizma«, katerega so netili tudi revolucionarni duhovi, kateri so odnekaj doma v Barceloni, tem političnem vulkanu Španije. Kot ogenj se je razrastle zlasti v Katalaniji pokret, ki se je začel že z staro zahtevo po avtonomiji in končal z gibanjem po popolni neodvisnosti. Wilsonove točke, Ljeningove ideje in kratkovidnost koruptivnega centralističnega sistema so ta plamen le še bolj razpihali.

Vladajoči krogi so mislili, da rastočo samozavest španskega ljudstva in zahtevo provincij po samoodločbi in samovladu lahko zadušijo z diktaturo generalov. Nesposobnost liberalne vlade so izrabili ti krogi v to, da so aranžirali s pomočjo generala Rivera vojaški puč in v oglasju s kraljem, ki je k temu početju dejal da in amen, ustoličili vojaški direktorij.

Toda general Primo de Rivera ne bo postal španski Mussolini, kakor bi on rad. Zdi se, da generali sploh današnjih težkih političnih in gospodarskih problemov ne morejo obvladati. Generalski direktorij, ki ga je zbral Rivera okoli sebe, ni kos ne katalonskemu problemu ne problemu gospodarske okrepitve Španije in je izvršil dozdej same malenkosti. Zveza z Italijo je bila bolj stvar angleške diplomacije in se je takorekoč sama vsiljevala. Na vsak način pa Rivera nima za seboj niti ljudstva niti obstoječih strank, kakšnega fašistovskega gibanja pa ni umel ustvariti. Vidi se, da so Španci precej z drugega lesa nego Italijani.

Španske politične stranke, ki jih je general Rivera tako brutalno potisnil stran, so izbrale za svoje geslo premišljeno pasivno resistenco in puščajo, da se direktorij udejstvuje, kolikor in kakor se hoče, ker so prepričane, da bo zašel v zagato, iz katere ne bo več našel izhoda. Rivera sam to jako dobro ve in zato išče stika z znanim konservativcem Mauro, ki je najstarejši politik Španije in uživa upravn legendarni ugled. Rivera in Maur sta se nepravno srečala na dinerju pri aristokratu Fernandu Nunez, pogovor pa se je končal s popolnim neuspehom z diktatorja. Maur je označil delovanje generalnega direktorija za popolnoma brezplodno. Rivera se mu je hotel nato polaskati in izjavil, da bo uveljavil Maurov načrt o samoupravi v Katalaniji. Maur pa je odgovoril, da stvar, ki je bila zamišljena pred 17 leti, danes ne zadošča več. Sicer pa prebivalstvo nima nobenega zaupanja v dobre namene Rivera, ki nastavlja v Katalaniji po občinah, katerim je potrebna avtonomija, vojaške gerente.

Tudi kralj se začinja zdaj od diktatorja odvracati. Spomnil se je na svojo prisego, da bo ščitil ustavo, in premišljuje, kako bi zopet pripravil pot ustavnemu režimu. Zadnje dni je sprejel dva politika Cortina in markija d'Alhucemas, predsednika zadnje vlade. Rivera pa je nato dal Cortino obsoditi na deportacijo na otok Fuerteventura na Kanarskem

otočju. To je seveda zbudilo obče ogorčenje. Povod deportaciji je bil članek Cortine v nekem listu, ki je jako brezposmemnega značaja. Vrhtega je bil list predcenzuriran, kakor sploh vsi španski listi. Ta čin se po pravici tolmači kot afront proti kralju. Ko se je Cortina odpeljal v mesto pregnanstva, ga je spremljala velika množica.

Rivera se je med tem odpeljal v Barcelono, glavno mesto Katalanije.

Tam je navidez vse tiho, v resnici pa vré. Z diktatorjem tam tudi vojaški krogi niso več zadovoljni, češ, da je preslab. Prebivalstvo, ki teži za avtonomijo, ga pa naravnost sovraži.

Zdi se, da bo avtonomistični pokret tudi Rivero pokopal pod svojimi valovi kakor je tudi že prejšnje centralistične vlade. Španijo bo obvladal le mož, ki bo dal provincam samoodločbo in federativno svobodo.

Razprava o Kmetijski družbi v ministrskem svetu.

UKREPI VLADNEGA KOMISARJA RAZVELJAVLJENI. — SKLICANJE RAZVELJAVLJENO.

Belgrad, 23. jan. (Izv.) Razmere v Kmetijski družbi, ki so nastale vsled nasilnosti samostojnežev, so bile predmet razprave današnje seje ministrskega sveta. Seja je trajala od 10. do pol 2. ure popoldne in se je vršila v ministrski sobi narodne skupščine. Minister notranjih zadev Vujičić je obširno poročal o žalostnih razmerah v Kmetijski družbi. Predzgodovina teh žalostnih razprav je znana. Omenimo pri tej priliki nasilje samostojnežev, ko je bil na njihov pritisk leta 1922 razpuščen odbor družbe in postavljen komisar. Ugotovljeno je, da je bil to protizakonit akt, ker je bil na očitven način kršen društveni zakon. Od tega časa dalje so se razmere v Kmetijski družbi vedno bolj slabšale, ker so samostojneži uvedli take upravne metode, ki so stale v popolnem nasprotju z namenom družbe in tudi v nasprotju z obtožnimi zakoni. Da bi mogli vzdržati tako stanje, so zopet mistificirali vlado in nedavno izzvali odlok, s katerim je bil

odbor Kmetijske družbe na novo razpuščen in zopet postavljen komisar. Znale so še druge protizakonitosti, ki so se vršile pod okriljem samostojnih eksponentov na račun članov družbe. Minister Vujičić je ministrskemu svetu predložil pritožbo, ki je prispela iz Ljubljane, in je končno predlagal, da se za v sredo 30. t. m. sklicani občni zbor Kmetijske družbe prepove, da se vse te in druge protizakonitosti temeljito razčistijo. Ministrski svet je to stališče ministra za notranje zadeve v polnem obsegu odobril in je bilo soglasno sklenjeno, da se občni zbor Kmetijske družbe, sklican od komisarja za 30. t. m., ne vrši, o čemer je bil takoj brzojavno obveščen veliki župan v Ljubljani in drugi merodajni faktorji. Ministrski svet je dal obenem ministru notranjih zadev nalog, da vso zadevo temeljito preišče, nakar bo ministrski svet sklepal o nadaljnjih korakih. — Občni zbor Kmetijske družbe se torej ne vrši.

Francosko posojilo v narodni skupščini.

POSIL. SUSNIK PROTI RIMSKEMU SPORAZUMU. — FRANCOSKO POSOJILLO SPREJETO.

Belgrad, 28. jan. (Izv.) Na današnji seji parlamenta je najprej odgovarjal minister za trgovino Kojić, zaradi podpore domače industrije, zlasti čipkarstva v Sloveniji. Poslanec Škulj je naglašal v svoji utemeljitvi, da bi morali zlasti danes, ko se sklepajo z vsemi državami pogodbe, paziti na zaščito domače industrije. Minister dr. Kojić je odgovarjal, da bo postavil v prihodnjem proračunu svoto 500.000 Din za podporo domače industrije, zlasti za čipkarstvo. — Poslanec Škulj je nato zahteval, naj se ta svota nakaže osrednji zadrugi za čipkarsko obrt v Ljubljani.

Nato preide zbornica na dnevni red: specialna razprava o francoskem posojilu. Poslanec Sušnik je naglašal, da ima naša država s posojili v inozemstvu zelo slabe izkušnje, n. pr. z znanim Bleerovim posojilom in s 7-odstotnim investicijskim posojilom. Pogoji za to posojilo so taki, kakor da naša država ni suverena. Stranka, kateri pripada govornik, je krščanska stranka in je že v svoji osnovi protivna vsaki imperialistični oboroževalni politiki. Naš ideal mora biti društvo narodov. Mi smo za sporazum z vsemi narodi, smo tudi za sporazum z Italijo, vendar se takih sporazumov ne sme sklepati za vsako ceno, ampak le na podlagi obstoječih pravic. To, kar smo danes podpisali z Italijo, ni mir, ampak je diktat zmagovalca premaganca. Po tem sporazumu dobi Italija Reko. S tem sporazumom ni Italija samo zunanje politično mnogo pridobila, ampak še več na gospodarskem polju. Reka je bila doslej mrtvo mesto, poslej pa bo oživela. Mi pa nismo dobili ničesar. S sporazumom je naša vlada znatno okrepila fašistovski režim v Italiji in Mussolini bo mogel pokazati pri prihodnjih volitvah na lep uspeh. S podpisom smo mi na narodnem polju mnogo zgubili, od Italije pa smo prejeli le kopico lepih toda praznih besed. Koliko smemo Italiji verjeti, to dokazuje zgodovina in kažejo tudi najnovejši dogodki.

V trenutku, ko naši državniki podpisujejo pogodbo z Italijo, so Italijani vzeli Slo-

vencem in Hrvatoma še njihove zadnje pravice. Slovenski in hrvatski jezik so vrgli iz javnih uradov v trenotku, ko si Pašić in Mussolini podajata roke. Vlada je zagrešila velik narodni greh, ki ga mi vladi nikdar ne bomo pozabili, ker nam je naša narodna čast in naša ljubezen do zatiranih bratov nad vse. Z ozirom na naše zatirane brate izjavljam, da mi ne bomo nikdar pozabili, da živi na oni strani rod, teptan in zaničevan kakor noben drug rod v Evropi. Mi ne bomo nikdar pozabili, da živi onstran meje cvet našega naroda, priden in delaven kot mravlja in trd kot kremen. Mussolini naj ve in Italija naj ve, da takega rodu ni mogoče uničiti. Mi smatramo tak sporazum, kakor ga podpisujejo danes, za ničev. Čeprav smo zato, da se sklene z Italijo pogodba, bomo vendar napeli vse svoje moči, da se današnji sporazum nadomesti z drugim, ki bo našim bratom zajamčil njihov življenjski obstoj.

Vlada pravi sicer, da je ta sporazum dober in da je z njim odstranjena vsaka zunanja nevarnost. Če vlada to trdi, potem res ne vemo, zakaj potrebuje vlada nove kredite za oboroževanje. Za nas je vsako novo oboroževanje preveč in zato bomo glasovali proti predlogu.

Po govorih raznih opozicijskih govornikov, ki so ostro kritikovali razne nečedne, v zvezi s francoskim posojilom stoječe afere, je izjavil finančni minister v imenu vlade, da je vlada pripravljena pristati na parlamentarno kontrolo nad uporabo tega posojila, ako opozicija glasuje za posojilo. Izvolil naj bi se odbor devetih članov, ki bi obstojal iz pet zastopnikov večine in štirih zastopnikov manjšine. S tem predlogom pa opozicija ni bila zadovoljna.

Vojni minister je izjavil, da on za značajne afere ni odgovoren, ker so se začele še takrat, ko so vladali demokratje skupno s samostojneži.

Pri glasovanju je glasovalo 112 poslancev za in 71 poslancev proti. S tem je francosko posojilo sprejeto. — Jutri pride na dnevni red proračun.

Jadranska banka.

Belgrad, 28. jan. (Izv.) V zadnjih dneh so se vodila pogajanja v svrhu stvoritve ožje poslovne zveze »Jadranske banke a. d. v Belgradu« s »Srpsko banko« v Zagrebu, s »Hrvatsko-slavonsko zemaljsko hipotekarno banko« v Zagrebu in s »Podunavskim trgovačkim a. d.« v Belgradu. Pogajanja so se zaključila z ugodnim rezultatom, ki jamči Jadranski banki potrebna sredstva za uspešno razvijanje njenih poslov.

MIŠLJENJE HRVATSKIH POLITIKOV O ZAGREBSKI KONFERENCI.

Zagreb, 28. jan. (Izv.) Po končani konferenci federalističnega bloka v Zagrebu je zavladalo v vseh političnih krogih pričanje, da je položaj onega dela federalističnega bloka, ki je v Belgradu, po zadnji zagrebski konferenci znatno okrepljen. S sklepom HRSS, glasom katerega je HRSS pripravljena, da pošlje določeno število svojih poslancev v Belgrad, je dobil federalistični blok, kar ga je v Belgradu, znatno pomogo. Belgrajski del federalističnega bloka ima popolno pooblastilo tudi HRSS, da nadaljuje akcijo v svrhu ustanovitve opozicijskega bloka. Zato vlada splošno pričanje, da se bo akcija federalističnega bloka za ustanovitev opozicijskega bloka razvijala mnogo hitreje, čim se dr. Korošec vrne v Belgrad. Današnji popoldanski zagrebski listi naglašajo, da je po konferenci federalističnega bloka Zagreb zopet postal središče političnega življenja.

NADOMESTNE VOLITVE V VARAŽDINU.

Varaždin, 28. jan. (Izv.) Včeraj so se vršile nadomestne občinske volitve. Volili so 15 občinskih svetnikov (polovico). Kandidatne liste so bile vložene štiri: hrvatsko-republikanska, organizacija najemnikov, demokratska in srednja linija. Volivcem je bilo 2634. Glasovalo jih je 2003. Dobili so: republikanski blok 1401, srednja linija 200, najemniki 61 in demokratje 341. Izvoljenih je torej 11 republikancev, 3 demokratje in 1 član srednje linije. V mestnem zastopu, ki šteje 30 članov, sedi sedaj 23 republikancev.

REPARACIJSKA KOMISIJA POJDE V BERLIN.

Pariz, 28. jan. (Izv.) Prva sekcija reparacijske komisije je imela danes svojo zadnjo sejo v Parizu. Razpravljala je predvsem o stanju nemških bank. Jutri se odpeljejo člani komisije v Berlin, kamor pridejo tudi angleški člani komisije.

OGRSKO POSOJILLO ZAGOTOV-LJENO.

Budimpešta, 28. jan. (Izvirno.) Grof Bethlen je danes zastopnikom časopisja pojasnil vprašanje ogrskega posojila. Vi svoto 10 milijonov zlatih kron, ki jih bo morala Ogrska letno plačevati, bodo vštete tudi stvarne dajatve. Ker so v reparacijski komisiji zastopane iste države kakor v Društvu narodov, ni dvoma, da bo reparacijska komisija posojilo odobrila. Odobritev v parlamentu pa bo zahtevala še nekaj časa.

FRANCOSKO-BELGIJSKE KONFERENCE.

Pariz, 28. jan. (Izv.) Danes sta se Poincare in Jaspard dolgo razgovarjala. Predmet razgovora je bilo razmerje med Francijo in Belgijo in Anglijo. Izrazila sta upanje, da se bo Mac Donaldu posrečilo spravi rešitev reparacijskega vprašanja v pravi tir.

ZELEZNIČARSKA STAVKA NA ANGLESKEM.

London, 28. jan. (Izv.) Voditelji železničarskega štrajka izjavljajo, da bo štrajk kmalu končan.

SANACIJA POLJSKIH FINANC.

Varšava, 28. jan. (Izv.) Z ozirom na sanacijo financ izjavlja vlada, da bo prenehala že tekom meseca februarja s tiskanjem novih bankovcev, nakar bodo stopili v veljavo novi poljski zlatniki.

ZAHTEVA GRŠKIH REPUBLIKANCEV.

Atene, 28. jan. (Izv.) Na sobotni seji parlamenta so republikanci zahtevali proglasitev Grčije za republiko brez plebiscita.

SILEN MRAZ.

Atene, 28. jan. (Izv.) Na Grškem je zavlada nenadoma silen mraz. V Solunu je zmrznilo 159 oseb.

NOVA VLADA V EGIPTU.

Kairo, 28. jan. (Izv.) Zaglul-paša je prevzel ministrsko predsedstvo v egiptovski vladi.

Ljeningovi nasledniki.

Po smrti Ljeninga je za ruske sovjetne najvažnejše vprašanje, kdo bi mogel biti njegov naslednik kot predsednik sovjeta narodnih komisarjev.

Za Ljeningovega naslednika bi pač bil neuporabljivi Trocki. Je mož železne energije in po organizatorični sposobnosti prekaša Ljeninga. Ustvaril je rdečo armado in jo usposobil za zmage; pridobil je na svojo stran celo vrsto carskih generalov, ne da bi jim dal možnost, da bi se udeleževali politiki. Spravil je v red strašni kaos ruskih železnice in zdaj mu je poverjena naloga vzpostavitve težke industrije. V zadnjem času se nagiba tudi zelo k uvedbi bolj demokratskih metod v politiki sovjeta. Kljub temu se mu vodstvo sovjetske politike ne bo poverilo, ker bi kot jud ne imel za seboj ruskih kmetskih mas.

Več izgleda, da prevzema dedščino za Ljeningom, imata Stalin in Rykov. Stalin je iz Georgije in pripada stari plemiški rodbini knezov Dugašvili. On je komisar za narodne manjšine in je svoji nalogi popolnoma kos. Ima še večji vpliv nego Trocki, je bil intimen prijatelj Ljeninga, živi zmereno in je neumorno delaven. — Rykov je star komunist, ki ga je Ljening zaradi njegovih osebnih poštenosti in spretnosti spravil na vrh. Rykov je specialist v gospodarskih vprašanjih.

Veliko vlogo igra nadalje v sovjetskih Džerdzinski. Dasi je izborni organizator, ni misliti na to, da bi ga izvolili za predsednika sovjeta narodnih komisarjev, ker je po svoji krutosti in brezobzirnosti najbolj obsojen mož v Rusiji. On je predsednik političnega oddelka, nekdanji »Čekac«, znana revolucionarna organa za iztrebljanje vseh nasprotnikov revolucije. Mož ima milijone žrtv na svoji vesti. Vrhtega je poljskega pokoljenja, kar ga Rusom jako malo priporoča.

Zinovjev in Kamenjev ne prideta pri kombinacijah za Ljeningovo nasledstvo resno v poštev. Sta dobra delavca, toda brez lastnega koncepta in nevelikega ugleda. — Krasin je znan po svojih trgovinskih pogajanjih z Anglijo, popoln Evropejec in pravzaprav premalo boljševik, da bi se mu poverilo vodstvo sovjetske republike. Isto velja za Čičerina, ki mora itak vse svoje sile posvečati zunanepolitičnim problemom.

V zadnjem času se govori, da se na čelo ruske države postavi triumvirat.

Politične vesti.

Seja izvrševalnega odbora SLS. Načelnik Jugoslovanskega kluba g. dr. Korošec je na včerajšnji seji izvrševalnega odbora SLS obširno poročal o razgovorih in sklepih na konferenci federalističnega kluba v Zagrebu in o dosedanjih razgovorih z drugimi parlamentarnimi opozicijskimi klubi za ustvaritev opozicijskega bloka. Po poročilu načelnika se je vršila daljša debata, v kateri so se razmotrile možnosti nadaljnjega razvoja in vprašanje opozicijskega bloka. Vsi dosednji koraki načelnika dr. Korošca v tej stvari so se soglasno odobrili. O poteku nje se je izdal sledeč komunik: Izvrševalni odbor SLS je vzel po-

ročilo načelnika dr. Korošca na znanje in mu je dal vsa potrebna pooblastila za nadaljnja pogajanja v okviru strankinega programa.

Dva bloka. Federalistični blok, osnovan od SLS, HRSS in muslimanske organizacije v namen, da se z vzajemno borbo vseh treh strank zruši centralizem, ne samo da se ni zrahljal, marveč je dobil še konkretnjšo obliko s tem, da je HRSS pristala na taktiko SLS, da v danem, ugodnem trenutku pomaga vrediti centralističen režim tam, kjer ga je mogoče oboriti, to je na parlamentarnih tleh. Kdaj se bo to zgodilo, je drugo vprašanje, ki je odvisno tudi od tega, ali se posreči osnovati iz opozicijskih parlamentarnih skupin opozicijski blok. Dosedanji razgovori opozicijskih parlamentarnih voditeljev so pokazali vsestransko voljo za skupen nastop v parlamentu. Pogajanja se bodo nadaljevala, ko dospe v Beograd načelnik Jug. kluba dr. Korošec, ki se je včeraj pop. odpeljal tja. Po dosedanjem zadržanju demokratskega kluba bi pričakovali, da do opozicijskega bloka tudi pride, ker se Marinkovičev načrt ne da izvesti brez revizije ustave in se bo morala demokratska stranka, če ji je resno na tem načrtu, o čemer ne dvomimo, postaviti na revizijsko stališče. S tem pa bi bila dana že neka realna podlaga za opozicijski blok. Če pa bi levičarski, centralistični fraterji demokratske stranke, kakršni so slovenski demokrati, dobili v demokratski stranki preveč upliva, po svojem časopisju, ki je, kakor »Slovenski narod«, inspirirano očitno tudi od radikalov, bi do bloka po naši sodbi ne prišlo. Prepričani smo, da se bo samoradikalni režim posluževal tudi dvomljivega demokratskega časopisja, ki bo z vzbujaanjem centralističnih instinktov v demokratski stranki skušalo onemogočiti ustvaritev opozicijskega bloka. Bliznja bodočnost bo o tem že podala jasnejšo sliko, odločitev pa bo padla še-le na glavni skupščini demokratske stranke.

Donisi.

Z Bleda. Na »Jutrovo« notico z dne 25. januarja 1924 pod naslovom »Pobožni cerkovnik na Bledu«, moramo pristaviti, da isti ni odbornik niti prosvetnega in niti orlovskega društva na Bledu. — Kdo pa je bil napadalec pri dotičnem pretepu, nam je dobro znano, vendar prepustimo pričam, ki so bile navzoče, da bodo to povedale na merodajnem mestu. Gospodu, ki pošilja »Jutru« take neosnovane blejske novice, svetujemo, naj se raje briga za svoj poklic, da mu ne bi bilo treba prosjačiti okoli vernih ovčic denarja, lesovja, voznikov itd. na posojilo.

Iz tržiškega okraja. Preteklo nedeljo se je ustanovila zadruga rokodelskih obrtnikov. Občni zbor je vodil zastopnik okr. glavarstva iz Kranja. Za predsednika je bil izvoljen gosp. Avg. Primožič, miz. mojster v Trzinu, v odboru so zastopani vsi stanovi.

Dnevne novice.

Občinske volitve na Koroški Beli so se izvršile v nedeljo, dne 27. t. m. z lepo zmago SLS. Naša lista je dobila 195 glasov (l. 1921 128) 12 mandatov; socialistična 160 — 9 mandatov, napredna (demokratje, narodni socialisti in radikali) 63 — 4 mandate.

Reduciranci pozor! Finančno ministrstvo je te dni razposlalo penzijske dekrete za tiste uslužbence svojega resora, ki niso bili prevedeni po novem uradniškem zakonu. Dekretom so bile priložene tudi že prejemnice, kar je brez dvoma le napre-

dek. Ni pa napredek, marveč višek samovolje ali špekulacije na lahkovernost naših uslužbencev, da je v tekstu prejemnice, ki je seveda tiskana v cirilici, tudi stavek, po katerem se upokojenec odpoveduje vsem pravnim sredstvom (pritožbi na državni svet)! Samooobsebi umevno se nihče ne more prisiliti k temu, kdor se misli pritožiti, naj stavek brez skrbi črta ali pa, da bo še bolj varno, črta in izrecno pripiše, da se ne odpoveduje pravnim sredstvom!

Apostat Kalogjera. Splitski škofjski ordinariat objavlja v listih strogo obsodbo novoizvoljenega »škofa« starokatoliške cerkve na Hrvatskem don Marka Kalogjera. Apostat Kalogjera je dal že lani povod, da ga je ordinariat opetovano odločno pozval, da naj se odreče svojemu mestu kot mestni župnik, čemur pa se Kalogjera ni pokoril. Pač pa je brez potrebnega dovoljenja odpotoval v Zagreb, nakar je ordinariat župni urad poveril drugemu duhovniku, od Kalogjera pa zahteval, da prosi za upokojitev. Kalogjera tudi tega ni hotel storiti, a sedaj je končal v odkriti apostaziji. — Splitska »Nova Dobra« — nacionalističen dnevnik — priobčuje o Kalogjeru daljši sestavek, v katerem ga imenuje prevejanega zviteža, »s katerim niti rimokatoliki niso ničesar izgubili niti starokatoliki ničesar pridobili, in kakor Split ne žaluje, da ga je izgubil, tako tudi Zagreb nima razloga, da se veseli, ker ga je pridobil.«

Ministrstvo z dvojno moralo. Svoj čas je notranje ministrstvo izdalo naredbo, s katero prepoveduje po mestih in sejmih razne igre, s pomočjo katerih špekulanti izrabljajo iz nekega ljudstva denar. Ko so pa hotele sedaj posamezne oblasti take špekulante zapreti, so se le-ti izkazali s posebnim dovoljenjem notranjega ministrstva, da smejo izvrševati to obtožbo. Sedaj oblasti ne vedo, da-li naj se pokoro ministrski splošni naredbi ali pa tisti, ki jo špekulanti nosijo v žepu?

Wranglov generalni štab se preseli na Francosko. Belgrajski listi poročajo, da se je te dni v Beogradu pod predsedstvom generala Wrangla vršila konferenca ruskih vojaških in civilnih osebnosti. Po daljši razpravi so sklenili, da se Wranglov generalni štab premesti iz Karlovca v Francijo, na kar je Francija že pristala.

Sarajevska plinarna. Sarajevsko plinarno izpopolnjujejo z novimi pečmi za dvostroko izplinjeno. Dela so že zelo napredovala in občina upa, da bo mogla prebivalstvu v kratkem nuditi boljši plin po nižji ceni nego dosedaj.

Za prenos subotičke pravne fakultete v Novi Sad. Novosađani se potegajo za to, da se pravna fakulteta v Subotici prenese v Novi Sad. Za 28. t. m. je novosađski župan sklical mesečano zborovanje o tem predmetu.

Proti tovarin sladkorja v Čupriji. »Beogradske Novosti« opozarjajo na razmere v sladkorni tovarni v Čupriji. Tovarna je last belgrajske »Praške banke«, dejansko je pa pod diktaturo sladkornega trusta na Češkoslovaškem. Zato je njen sladkor dražji nego oni, ki ga proizvaja belgrajska sladkorna tovarna. Delovne razmere v tovarni so skrajno slabe; delavci imajo komaj po 12—20 Din plače na dan. Od tega se vsak plačilni dan vsekemu delavcu pridrž dvadnevna plača kot kaveja, da pride še dalje na delo. Za varnost delavcev je istotako zelo slabo preskrbljeno ter se pogosto dogajajo težke nesreče.

Cene nemškimi listom v rajhu so se znatno znižale. Upajo, da se marca meseca znižajo še bolj.

Reis-ul-ulema v Beogradu. Povodom sestavljanja zakona o verski organizaciji mu-

slimanov v naši državi se je pripeljal v Beograd reis-ul-ulema Čaušević iz Sarajeva ter imel več posvetovanj z ministrom za vere.

Za učitelje. Ministrstvo prosvete opozarja vse osebe, ki se potegajo za učiteljska mesta, da prilože prošnji vselej tudi izkaze o svojem državljanstvu, zakonskem stanu, otrocih in dosedanjem poslu (poklicu).

Nov rudarski zakon. Ministrstvo za šume in rude pripravlja nov rudarski zakon, ki bo imel dva dela: 1. o splošnem nadzorstvu delavcev po zakonu o splošni upravi in 2. o upravi državnih domen po gospodarskih načelih.

Nemška banka v Sremu. Te dni se je v Indiji ustanovila nemška »Privredna banka d. d.« Vplačani kapital znaša 1 milijon dinarjev.

Osebnosti s pošte. Pošta v Brezno je poverjena začasni poštarici L. razr. Angeli Mrakov. — Premišeni so: poštarici III. razr. Marija Schmiedlova iz Tuzle v Ljubljano in Ivana Belarjeva iz Maribora v Ljubljano; uradnik V. razr. Vincenc Ločnik iz Marenberga v Maribor; poštarji 5. razr. Marko Miletič iz Knina v Ljubljano, Zorko Kambič iz Ljubljane v Maribor, Jožef Lamprecht iz Ljubljane v Subotico, poštarici V. razr. Marija Cvarjeva iz Maribora v Ljubljano, Kristina Kosova iz Radoljice na Jesenice Gor., poštarji V. razr. Ivan Majhen od mariborske pošte I k mariborski pošti 2, Leon Helmich iz Ljubljane v Kočevje in Vlado Jazbec od poštnega ravateljstva v Ljubljani na ljubljansko glavno pošto; poštar VI. razr. Ivan Drašček iz Subotice v Ljubljano; poštarica VI. razr. Olga Semaličeva iz Maribora v Ljubljano, Marija Arkova iz Ljubljane v Konjice, Rafaela Knapičeva iz Celja v Marenberg in Marija Franhova iz Kočevja v Maribor; sluga IV. razr. Aleksander Januš iz Ljubljane v Maribor in sluga IV. razr. Franc Ostanek iz Lahovčev v Ziri in Ivan Arhar iz Žirov v Sent Vid nad Ljubljano. — Odpuščen je iz državne službe sluga VI. razr. Filip Uhowitzer v Šostanju.

Vrednostna pisma državnih oblasti. Za vrednostna pisma na privatne osebe ali ustanove, ki niso oproščene poštne pristojbine, se mora plačati pristojbina po določilih poštne pravilnika tudi tedaj, če so od državnih uradov. Te pristojbine plačajo državne oblasti iz svoje blagajne ali pa od znaka, ki ga pošiljajo s pošto.

Stekel pes v Beogradu ogrižal pet oseb. 26. t. m. zvečer je blodil po belgrajskih ulicah stekel pes, ki je popadel pet oseb. Končno ga je ubil orožnik, ki ga je bil pes istotako oklal.

Neretva. Splitska trgovska in obrtna zbornica je poslala ministrstvu za promet spomenico, v kateri opozarja na nujno potrebo, da se struga Neretve od ustja do Metkovića izčisti. Struga je že tako zablatena, da morejo pluti v Metković komaj ladje od 70 ton, dočim bi drugače mogle prihajati ladje do 2000 ton. S tem bi se pospešil promet in dvignili carinski dohodki, ki že sedaj vržejo do 2 milijona dinarjev.

Pomorski promet s Trstom. Jadranska plovdba v Splitu je upostavila drugo tedensko zvezo s Trstom. Promet vršita parnika »Bosna« in »Kosovo«.

Proti psovki. Dalmatinska »Liga prepoveda« nadaljuje akcijo za iztrebljenje psovke in kletve. Dne 25. t. m. se je vršila v to svrhu posebna anketa v Splitu.

Zverinski zločin. V selu Jagodnje gornje pri Benkovcu v Dalmaciji je 25 letni fant Dušan Kereš zalezoval 19 letno Rožico Čupić. Ker ga je odbila, jo je na paši s silo napadel in ker se je branila, ji je s kamnom razbil glavo, jo onečastil in oropal. Bežečega so opazili in ga izročili orožnikom. Zločin je priznal. Prebivalstvo je zločin skrajno užalo in razburilo.

Edmund About:

24

Kralj gora.

Iz francoščine prestavila K. Hafner.

»Vendar pa ni ničesar bolj naravnega kot to. Vsi tujci, ki pridejo k nam, so bogati, kajti vožnja je draga. Pravite, da ne potujete na svoje stroške; hočem vam verjeti. Toda oni, ki so vas sem poslali, vam dajo na leto najmanj tri ali štiri tisoč frankov. Za to imajo svoje vzroke, kajti zastopni ni nič. Vi predstavljate torej v njih očeh glavnicu od šestdeset do osemdeset tisoč frankov. Če vas torej odkupijo za petnajst tisoč frankov, so še vedno na dobičku.«

»Toda zavod, ki me plačuje, nima kapitala; ima samo letne dohodke. Budžet Rastlinskemu vrtu dovoljuje vsako leto posebej senat; njegovi dohodki so omejeni; nikdar se niso predvidevali enakega slučaja; ne vem, kako naj vam to razložim... ne morete me razumeti...«

»In četudi bi razumel,« je povzpel z vzvišenim glasom, ali mislite, da bom prelomil svojo besedo? Moje besede so zakoni; če hočem, da jih bodo drugi spoštovali, jih ne smem prelamljati sam.

Pravico imam, da sem krivičen; nimam pa pravice, biti slab. Moje krivice škodujejo samo drugim; ena slabost pa bi me pogubila. Če bi vedeli, da se dam preprostiti, bi me moji ujetniki skušali zmagati s prošnjami, mesto, da iščejo denarja, da me plačajo. Nisem enih vaših evropskih kolovajev, ki so mešanica strogosti in veli-

kodušnosti, špekulacije in nepredvidnosti, grozovitosti brez vzroka in ginljivosti brez izgovora, da končajo neumno na šafotu. Pred pričami sem rekel, da bom imel vašo glavo ali petnajst tisoč frankov. Oskrbite si to reč; toda plačan bom na en ali drugi način. Poslušajte: l. 1854. sem obsodil dve majhni deklici v starosti moje ljube Fotine. S solzami v očeh in s povzdignjenimi rokami sta me prosili, in ob njihovih krikih je krvavelo moje očetovsko srce. Vasilij, ki ju je umoril, se je moral dvakrat pripraviti: njegova roka se je tresla. In vendar sem bil neizprosni, ker odkupnina ni bila plačana. Kaj mislite, da bom imel po vsem tem usmiljenje z vami? Čemu bi mi služila smrt ubogih stvari, če bi se zvedelo, da sem vas izpustil zastopnj?»

Pobesil sem glavo in nisem vedel kaj odgovoriti. Imel sem tisočkrat prav; toda ničesar nisem vedel ugovarjati neizprosni logiki starega birača. Prijateljsko me je potrepil po rami in me vzbudil iz moje zamišljenosti: »Pogum,« mi je rekel. »Bil sem že bliže smrti kot vi, pa sem še vedno zdrav kot riba. Tekom osvobodilne vojske me je Ibrahim obsodil na smrt in sedem Egiptčanov je streljalo name. Šest krogelj je zgrešilo; sedma me je zadela na čelo, pa ni prodrla. Ko so prišli Turki po moje truplo, sem izginil v dimu. Mogoče boste še dalje živeli, kot se vam zdi. Pišite vsem prijateljem v Hamburg. Imeli ste dobro vzgojo; en doktor ima gotovo prijateljev za petnajst tisoč frankov. Kar se mene tiče, vam to v resnici želim. Ne sovražim vas; nikdar mi

niste ničesar žalega storili; vaša smrt mi ne bo napravila nikakega veselja in rad si predstavljam, da me boste plačali v zlatu. Medtem pa hodite počivati v damama. Moji ljudje so nekoliko preveč pili in opazujejo obe Angležinji z očmi, ki ne obetajo ničesar dobrega. Ti ubogi satani imajo žalostno življenje; in oni niso stari sedemdeset let kot jaz. Navadno jih nadvladam z utrujenostjo; toda če gospodična ostane še eno uro tukaj, ne odgovarjam za nič.«

V resnici se je zbral grozeč krog okoli Marijane, ki je opazovala te divje obraze z nedolžno radovednostjo. Tolovaji, ki so sedeli sključeni okoli nje, so si šepetali glasno in na ušesa in govorili v izrazih, ki jih k sreči ni razumela. Korfijot, ki je nadomestil zgubljeni čas, ji je ponujal polno kupcino, ki ga je ponosno odklonila in ki je zmohil navzoče.

Pet ali šest pijancev, bolj navdušenih kot ostali, se je suvalo, teplo, bilo s pestmi, kot bi se hoteli ogreti in ojunačiti za nadaljnja dela. Dal sem znamenje gospej Simons. Dvignila se je s svojo hčerko. Toda v trenutku, ko sem ponudil Marijani roko, se je zibajoč približal Vasilij in jo hotel objeti čez pas. Ob tem pogledu mi je stopila kri v glavo. Vrgel sem se na lopova in ga pričel daviti s svojima rokama. Posegel je z roko za pas in iskal tipajoč ročaja svojega noža; toda preden ga je našel, ga je iztrgala mojim rokam močna kraljeva roka in ga vrgla deset korakov nazaj. V ozadju se je dvignilo jezno mrmranje. Hadži Stavros je povzdignil svoj glas, da je prevpil truše:

»Tiho! Pokažite, da ste Heleni, ne pa Albanci! In tiho je nadaljeval: »Mi pa hitimo; Korfijot ne zapusti nas; gospod Nemec, recite damama, da bom spal pred njihovimi vrati.«

Odšel je z nami, pred njim njegov čibudžija, ki ga ni zapustil noč in dan. Dva ali trije pijanci so nam hoteli slediti; ostro jih je zavrnil. Nismo še bili sto korakov od množice, ko je prižvižgala krogla med nas. Stari palikar se ni niti ozrl. Pogledal me je smehljaje in rekel polglasno: »Moram biti potrpežljiv; Vnebohod jek! Med potjo sem izbral Korfijotovo raztresenost, ki se je majal pri vsakem koraku in sem zaprosil gospo Simons za poseben razgovor: »Imam zelo važno skrivnost za vas,« sem ji rekel. »Ali dovolite, da se priplazim do vašega šotora med tem, ko bo naš špijon spal Noetovo spanje?«

Ne vem, ali se je je ta moja biblijska primera zdelo nesposljljiva; toda suho mi je odgovorila, da se ne spominja, da bi imela midva kake skrivnosti skupaj. Jaz sem silil vanjo; pa se je trdno držala. Rekel sem ji, da sem našel sredstvo, da nas vse brez penza rešim. Pogledala me je nezaupljivo, se posvetovala s hčerko in končno privolila v to, za kar sem jo prosil. Hadži Stavros je obdržal Korfijota pri sebi in nam s tem olajšal naš sestanek. Prinesli so mu njegovo preprogo k stopnicam, ki so vodile do našega bivališča, položil je svoje orožje v svojo bližino, zaukazal čibudžiju, naj spi na njegovi desnici, Korfijotu pa na svoji levisi in nam vsem voščil zlate sanje.

Gospodarstvo.

Zborovanje gospodarskih korporacij v Zagrebu.

V nedeljo 27. t. m. se je nadaljevalo v Zagrebu zborovanje gospodarskih korporacij cele države, o koje otvorili smo že poročali 26. januarja. Ob pol 10. je otvoril predsednik zagrebske trgovske obrtne zbornice g. Arko zborovanje v sabski dvorani, ki je bila nabito polna. Tudi Slovenija je bila precej zastopana. Med drugimi smo videli g. Kneza, predsednika trgov. obrtne zbornice in njenega podpredsednika, g. Ogrina, inž. Suklje kot zastopnika industrije, g. Jelačina ml., g. Zebala za trgovce, in druge.

Prečitale so se obširne resolucije, še preje pa je predsednik zbora imel protestni govor, v katerem je govoril, da je naša diplomacija, na čelu ji g. Pašić, napravila veliko in neopustljivo napako, da se je na tako sramoten način pobotala za Reko. Zbor je z ogorčenjem vzel protest na znanje ter poslal tozadevno brzojavko Pašiću v Rim.

Nato se je vršila debata o resolucijah. Popoldan sta se zborovanja udeležila tudi kraljevi namestnik g. Cimić in zastopnik ministrstva trgovine in industrije, ki je zelo slabo opravičeval delovanje tega ministrstva.

K debati se je priglasilo okrog 40 govornikov. Ponajveč se je poudarjala potreba ustanovitve »Gospodarskega sveta«, ki naj bi se ustanovil v smislu ustave, člen 44, velika kritika se je nanašala na ogromne davke, ki jih finančni minister brezobzirno forsira. Govorilo se je o kreditu, o carini, izvozu itd.

Splošno se je tudi naglašalo, da bi bilo za kredit gospodarskih vprašanj treba sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci, in kar se da doseči le s pomočjo avtonomije. Sicer so zastopniki iz Srbije le bolj poudarjali sporazum, ter jim ni šlo preveč v glavo, da se to da doseči le v avtonomistično urejeni državi.

Med splošnim odobravanjem se je stavila resolucijam dodatna resolucija o potrebi obrtnega trgovskega šolstva v naši državi. Posebno je poudarjal potrebo tega šolstva g. Ogrin. Obsojal je tudi, da so se baš sedaj črtali skoro vsi krediti za te šole in tudi za obrtno pospeševalni urad ter da so se profesorji, učitelji in uradniki na teh zavodih reducirali na skrajni minimum. Resolucija je bila kot dodatna z odobravanjem sprejeta.

Med Slovenci sta govorila jako dobro še gg. Jelačin in Zebal o težavah trgovstva. Posebna zasluga, da so se resolucije zadovoljivo sestavile, gre tajnikom trgovskih zbornic gg. dr. Windscherju, Mohoriću in Čuvaju, tajniku zagrebske zbornice, in Gregoriću.

Pokazalo se je, da bi bili Gospodarski sveti zelo dobre ustanove, seveda, če bi vlada njihove sklepe tudi uvaževala. A žal, sedanja vlada ne misli na take svete, saj so se osnovali neki podobni sveti pri trgovinskem ministru, a minister je svet kratkoma odlovil, že ve, zakaj...

Zvečer se je vršil komers.

Plačevanje pristojbin s kolki.

(Censorius.)

Ena prvih dobrot, ki nam jih je prinesla proširjena srbijanska pristojbina praksa, je bila ta, da se je plačevanje pristojbin v gotovini (poštočkovnem prometu) izdatno omejilo in nadomestilo s plačevanjem s kolki. Po ti veri gremo sedaj naprej, in menda kmalu ne bo več pristojbine ali, kakor sedaj pravimo takse — mi posvabčeni Prečani v teoriji še vedno z dobrimi razlogi razlikujemo med takso in pristojbino — ki bi se še mogla drugače plačati, kakor v kolkih. Kot argument za doslednost, ki jo kaže finančno ministrstvo v ti smeri, se nam nasproti običajno navaja, da je ta način plačevanja veliko bolj enostaven, riguren in da zabranjuje »zloupotrebe« — med seboj v Belgradu gospodje še vedo tudi še za druge razloge, med katerimi poleg nekega skrivnostnega dobička monopolne uprave, ki ga bo treba enkrat posebej osvetliti vsekakor ne zavzemajo zadnjega mesta dnevnice, ki jih dobivajo člani nadzorovalne komisije za »izradu taksenih maraka«.

Napram oficijelnim pojasnilom je priznati, da ima plačevanje v kolkih do izvestne meje faktično vse navedene prednosti in morebiti še kako drugo, zlasti če je perceptorjski aparat nezanesljiv ali celo korupten. Ali, le do te meje in ne dalje, ker se preko nje pojavi tudi slaba stran, in ta je nevarnost ponarejanja, kar so različne afere zadnjih tednov prav drastično pokazale: komaj so se vzeli iz prometa 100-dinarški kolki, ker so se v velikem številu ponarejali, so se pojavili falzifikati 1000-dinarških. Ta nevarnost pa je vedno dana, čim se izdajajo vrednotice za razmeroma visoke zneske. Dokler gre za 25 ali 50 par ali tudi za nekaj dinarjev, je dobiček ponarejevalcev ne samo v primeri s stroški, ampak tudi radi tega premajhen, ker z veliko množino, ki jo je treba izdati, da se podjetje rentira, raste tudi nevarnost odkritja. Drugače je pa s komadi visoke vrednosti. Tu se obeta zasluge, ki se zanj že splača nekaj riskirati, tem bolj, ker je kolke očividno lažje ponarediti, kakor bankovce, kar velja še posebej o naših, ki tehnično niso baš dovršeni. Ravno tako jasno je pa, da država, ki se kapri-

cira na kolke, ne more spuščati v promet samo nizkih vrednotic, ker bi sicer pri večjih plačilih strankam, posebno pravnim zastopnikom (notarjem in advokatom), pa tudi uradom manipulacije s kolki do neznosnosti otežila. Pri nas so kolkovane listine po množini in pestrosti svojega kolkovnega nakitja že danes večkrat bolj podobne perzijskim preprogam, kakor pa listinam, in primerilo se je že, da je bilo za »biljege« prišiti še posebno polo in vrvice lege artis in s precejšnjo zamudo časa zavarovati proti razvezljanju i. t. d.

Državna uprava stoji torej, če vzdržuje obče plačevanje v kolkih, pred alternativno: ali visoke vrednotice poleg nizkih, s čemur zapeljuje k ponarejanju — ali pa samo nizke vrednotice, s čemur pa zopet ovira promet, in sicer tem bolj, čim višje so takse. Nobena ni vabljiva, in vsaka finančna uprava, ki kaj misli, si je od nekdanj pomagala in si še pomaga iz te zagate na ta način, da omeji plačevanje v kolkih na one primere, v katerih je pristojbina relativno nizka, v ostalem pa pripušča plačilo v gotovini. Tako odvrča ponarejevalce od poskusov nezaželjene soudeležbe na dobičku, sama pa ima koristi od plačevanja v kolkih, kolikor je to sploh mogoče. Tega pametnega principa se je držala tudi stara avstrijska praksa, istotako najbrž ogrska in bosenska. Ali vse kar v Srbiji ni bilo v navadi, in bodi še tako dobro, pokoplje pri nas brez vsake kritične zbirnosti samo po sebi gotovo hvalovredno stremiljenje za izenačenjem, ki odlikuje sedanega »generalnega direktorja posrednih porezov« g. Roblička. Da bi njegov kolega od neposrednih porezov imel le pol toliko te lastnosti! Tako bomo pa v kričeči neenakomernosti naprej plačevali visoke direktne davke, zato pa v najlepšem jedinstvu s Srbijanci pópali kolke, da nam bo sline zmanjkalo in, da ne bo predolgočasno, dobivali s težko škodo erarja vsakega pol leta nove! Ker razvija generalna direktorja posrednih davkov tudi sicer v legislativnih in organizatornih vprašanjih posebne talente, kakor vnovič dokazuje novi taksoni zakon, bi ne bilo odveč, da jo gospodje poslanci nekoliko strožje vzamejo pod kontrolo. Specijelno k našemu vprašanju ji še lahko povedo, da prekomerno plačevanje v kolkih tudi z denarnopolitičnega stališča ni priporočljivo, ker se po prodajalnicah kolkov prav po nepotrebnem ustvarjajo nova zadrževališča za obtok gotovine. Kaj to pomeni v današnjih časih, je jasno — dvomimo le, da bi bila generalna direktorja baš za ta razlog posebej dovzetna, ker ima za vse, kar leži onkraj taksnega plota, še manj smisla, kakor za ono, kar je to kraj. uprav panični strah pa pred čekovnim prometom in drugimi takimi stvarmi, ki jih v primitivnejših razmerah nekdanje srbijanske prakse niso poznali. O teoriji molčimo!

Statistični gospodarski uradi v Jugoslaviji in drugod.

Ta dni beremo statistični geografski pregled uvoza v našo državo v teku drugega tromesečja 1923, torej od 1. aprila do 30. junija 1923.

Včeraj so priobčili praški listi statistiko izvoza iz Českoslovaške v letu 1923; so torej ravno pol leta pred nami. Razlika je le ta, da je tam eksport, pri nas pa import.

Pred tednom dni so priobčili angleški listi statistiko angleške zunanje trgovine — torej importa in eksporta — v letu 1923; so torej v vsakem oziru spet za pol leta pred nami.

Številke, s katerimi more računati naša zunanja trgovina, bomo imeli za leto 1923 po dosedanj analogiji zbrane šele julija ali avgusta! Vemo to, da so jih za leto 1922 faktično priobčili šele v avgustu. Tako hitro statistiko naj vzame vrag.

Par številke: Naš uvoz od 1. aprila do 30. junija 1923 je znašal 1833 milijonov dinarjev; češki eksport v letu 1923 je znašal dvanajst milijard in pol čeških kron — leta 1922 osemnajst milijard —; angleški import leta 1923 je znašal 1098 milijonov funtov, eksport pa 767 milijonov funtov — leta 1921 in 1922 import 1085 in 1003 milijone, eksport pa 705 in 720 milijonov —.

Razmerje deviz je bilo 25. januarja 1924 tole: nekaj več kot dva dinarja in pol si moral dati za češko krono, za angleški funt pa okoli 370 dinarjev.

Niž ne rečemo, če se statistika zakasni, za par mesecev, saj znamo potpeti. A za pol leta! Ali se ljudje tam v Belgradu zavedajo, kaj pomeni v narodnem gospodarstvu hitra statistika? Menda ne. Zato pa je takol

g Izkaz Narodne banke. Po izkazu Narodne banke z dne 22. t. m. je bilo v obtoku za 718,2 milijona dinarjev, kar predstavlja napram prejšnjemu izkazu z dne 15. t. m. zmanjšanje za 92,5 milijona. Istočasno se je zvišala metalna podloga za 2,8 milijona na 448,9 milijona dinarjev.

g Dohodki od pristojbin in trošarine. V decembru 1923 so znašali trošarinski dohodki 52.053.112,20 Din, ali 11.521.862,20 Din več, kot je bilo proračunano. V decembru 1922 so

znašali trošarinski dohodki za 8.615.026,65 D več kot l. 1923. — Pristojbinski dohodki so znašali v decembru 1923 65.758.968,90 Din ali 15.886.365,25 Din več kot v decembru 1922.

g Žitni trg. Na novosadski produktivni borzi notirajo žitu sledeče cene: pšenica 845 Din, ječmen 800 Din, koruza 255 do 257,50 Din, fižol 700 Din, pšenična moka št. 0 530—535 Din — Tendence mirna.

g Cene masli in slanini v Zagrebu so bile zadnje dni sledeče: zajamčeno čista preširja domača mast na debelo skladišče Zagreb v sodčkih po 200 kg 37 Din, v sodčkih po 100 kg 37,25 Din, v sodčkih po 50 kg 37,50 plus 2 odstotka embalaže. Soljena slanina 37 Din.

g Kolonijalni trg. Na zagrebškem kolonijalnem trgu notirajo na debelo sledeče cene (v dinarjih): sladkor v kockah 21,50, kristal 19,50, kava: Rio 7, 33, Rio 6, 34, Rio 5 35,50, Rio 4, 37, Rio 3, 38,75, Santos sup. 40, Santos prime 42, Minas srednji 40, Minas fini 41, Minas lavé 42, Rio lavé 39, Guatemala 60, Portorico 62; riž: italijanska Glacé Splendor 10,25 Din, Moulmain 9,50, Aracan glacé 9,50, Burma II 7,80; poper celi Singapore 27; čaj Moning Kongo 62, čaj Indian Pecco 72; Soje olje v sodčkih 26,50, v zabojih po 20 kilogramov 27. — Na tržaškem kolonijalnem trgu pa na debelo sledeče cene (v lirah): sladkor v kockah 3, kristal 2,85; kava: Rio 7, 5,90, Rio 6, 6,05, Rio 5, 6,20, Rio 4, 6,40, Rio 3, 6,60, Santos sup. 7, Santos prime 6,20, Minas srednji 7, Minas fini 7,20, Minas lavé 7,40, Rio lavé 6,80, Guathemala 11, Portorico 11,50; riž: italijanska glacé Splendor 1,88, Moulmain 1,70, Aracan glacé 1,70, Buima II 1,55, čaj Moning Kongo 13, Indian Pecco 15, poper celi Singapore 4,60; Soje olje v sodčkih 5,40.

g Mlekarska razstava v Argentini. Argentinska vlada priredi v tekočem letu mednarodno razstavo priprav za sirenje in hlajenje mleka ter drugih mlekarskih aparatov. Razstava se otvori 5. maja.

g Zvišanje poštnih, brzojavnih in telefonskih pristojbin na Francoskem. Vsled padca franka je sklenil francoski finančni odbor zvišati pristojbine za pisma od 25 na 30 cent. Dalje so povišane tudi telefonske in brzojavne pristojbine.

BORZA.

Curih, Devize: 0.0203, Berlin 0.00...135, Italija 25.20, London 24.47, New York 579.55, Praga 16.75, ja 25.20, London 24.47, New York 579.55, Praga 16.75, Praga 16.75, Dunaj 0.008150, Bukarešt 2.90, Sofija 4.10, Beograd 6.65.

Zagreb, 23. jan. Devize: Pešta 0.3075—0.3375, Italija 3.785—3.815, London 868.50—371.50, New York 86.90—87.90, Pariz 9.9075—4.0175, Praga 2.5075—2.5475, Dunaj 0.1220—0.1242, Curih 15.08 do 15.18. — Valute: Lire 3.74—3.77, dolar 85.75 do 86.75.

Ljubljanske novice.

Ij Razdelitev svetosavskih nagrad na ljubljanski univerzi. Minolo nedeljo dopoldne ob 11. se je na našem vseučilišču vršila slovesna prireditev povodom razdelitve svetosavskih nagrad, ki jih je ustanovil kralj Aleksander na vseh jugoslovanskih univerzah. Slovesnosti so prisostvovali zastopniki ljubljanskih civilnih, vojaških in cerkvenih oblasti ter predstavitelji inozemskih držav, dalje zastopniki avtonomnih in kulturnih korporacij itd. Navzoči so bili veliki župan Šporn, general Stojanović in knezoškof dr. A. B. Jeglič. Slovesnost je otvoril rektor univerze dr. Kidrič, ki je tem povodom predaval o temi: »Delo sv. Sava v evropskem in južno slovenskem nacionalnoliternem okviru«. Sv. Sava je l. 1190. kot tretji sin velikega župana Stefana Nemanje, 17 let star, skrivaj odšel na goro Atoš, kamor mu je kasneje sledil tudi oče. L. 1207., sedem let po očetovi smrti se je Sava vrnil v domovino in pričel tu svoje veliko kulturno in politično delo. Spravil je svoja sprta brata Vuka in Stefana, utrdil temelj narodne dinastije, osamosvojil in organiziral srbsko avtokefalno cerkev in položil zanesljiv temelj slovanski liturgiji in cerkvenoslovanskemu slovstvu med Srbi. Poskrbel je tudi za vzgojevališča svečeniškega naraščaja. Ko se je sv. Sava l. 1236. vračal iz Jeruzalema, ga je v noči od 26. na 27. januarja dohitela smrt v bolgarskem mestu Trnovem. Srbom je postal njegov spomin tekom vseh sledečih težkih stoletij kot tolažba in porok lepše bodočnosti. Turki so hoteli uničiti Srbom to notranjo oporo ter so zato koncem 16. stoletja dali njegove ostanke v Mileševu izkopati in na Vračarju sežgati. Svojega cilja pa niso dosegli in sv. Sava je ostal Srbom do današnjega dne prvi narodni in kulturni zaščitnik. — Ob zaključku svojega predavanja je dr. Kidrič pojasnil pomen kraljevih svetosavskih vseučiliških ustanov, ki se podeljujejo za najboljša znanstvena dela, in izrazil pričakovanje, da se o priliki razdelitve teh nagrad, na dan sv. Sava, tudi na naši univerzi uveljavi običaj, da bo vsakokratni rektor univerze podal znanstveno predavanje iz svoje stroke. Nato je g. rektor razdelil nagrade (na vsako izmed peterih fakultet odpade po 2000 Din) ter so prejeli: a) filozofska fakulteta: phil. Niko Berus 400 Din za temo »Doživljajska avtonomija in heteronomija«, phil. Janez Zurga (francijskan) 600 Din za »Skrilavi plašč ob pohorskem granitu«; b) juridična fakulteta: cand. iur. Josip Dobrošek 600 Din za »Constitutum in po kodeksu«, cand. iur. Matija

Primus 800 Din za »Gospodarskopравни položaj cerkvenih ljudi po podatkih srbskih samostanskih hrisovulj«; c) medicinska fakulteta: med. Franc Pirc 800 Din za »Asimetrija normalnega človeškega telesa«; d) teološka fakulteta: teol. Sedej 550 Din za »Anzelmov nauk o Kristusovem zadoščenju pri sv. Tomažu Akvinskem, teol. Vilko Fajdiga 450 Din za »Kulturnohistorična metoda v primerjalnem veroslovju«, teol. Ante Baranović 550 Din za »Odnosaj Grgura Velikog sa solinskim biskupijom«, in teol. Ivo Bučić 450 Din za »Svetost izvan katoličke crkve«. — S tem se je slavnost zaključila.

Ij Umrli so v Ljubljani: Jakob Toman, delavec, 70 let. — Marija Jožeta Inglič, zasebnica, 90 let. — Ana Cilenšek, mesarjeva hči, 3 mesece. — Janez Vidgaj, občinski ubožec, 45 let. — Elza Horn, pečarjeva hči, 5 dni.

Ij Slovenska krišćanska ženska zveza so tem potom zahvaljuje vsem dobrotnikom, ki so pripomogli, da je božičnica v Unionu tako lepo uspela. Obdarovanih je bilo 225 otrok in sicer 100 otrok s čevlji, 50 otrok s toplo obleko in 85 otrok z nogavicami in s perilom. Se enkrat: stotero naj Bog povrne. — Predsedstvo.

Ij Mleko. Združene mlekarnice, Vojška ulica, nasproti belgijske vojašnice, sprejemajo zopet in to do 15. februarja nove abonente za mleko, ki se dostavlja z vozni dnevno na dom in to v poljubni množini. Garantira se za popolnoma svežo, čisto, pasterizirano mleko s ca 3,5 odstotki toleščasti. Naroča se lahko tudi telefonično, št. 446. 433

Naznanila.

Slovensko lovsko društvo v Ljubljani sporoča svojim članom, da se vrši pri »Sestici« dne 7. februarja t. l. ob 20. uri I. društveno predavanje. Predavatelj g. dr. Lovrenčič: Lovski zakupi. Ker je predavanje podučno in za slehernega lovca koristno, upamo, da se našemu vabilu odzovejo vsi ljubljanski lovci. — Odbor.

Orodna zveza državnih nameščenecv in vpokojevcev v Ljubljani sklicuje za četrtek 31. t. m. ob 20. uri v salonu pri Mraku na Rimski cesti sestanek vseh organizacij drž. nameščenecv in vpokojevcev. Dnevni red: Razprava o položaju in organizaciji. Z ozirom na važnost dnevnega reda se vse organizacije (tudi nečlanice) vkladno vabilo, da se sestanka po svojih delegatih zanesljivo udeležijo. Odbor.

Narodno gledišče.

DRAMA.

Začetek ob 8 uri zvečer.

Torek, 26. jan.: zaprto (generalna vaja). Sreda, 30. januarja: GOLOBČEK. — Red D. Četrtek, 31. jan.: — Zaprto. Petek, 1. februarja: BENESK TRGOVEC, premijera. — zven.

OPERA.

Začetek ob pol 8 uri zvečer.

Torek, 29. jan.: TRAVIATA, gostuje gospa Wesel-Polla. — Red B. Sreda, 30. jan.: SUZANINA TAJNOST, MOZART IN SALIERI, GIANI SCHICCHL. — Red A. Četrtek, 31. jan.: — PLESNI VEČER mladostne plesalke gđne Rut Vavpotičeve. — Izven. Petek, 1. februarja: GOSPOSVETSKI SEN — red E.

Prosveta.

pr Koncert ge. Vilme Thierry-Kavčnikove. Vstopnice za koncert, ki se vrši v ponedeljek 4. februarja v Unionski dvorani so oddane opoldne dalje v predprodaji v Matični knjižarni.

pr Zveza godbenikov za Slovenijo priredi v soboto, 2. februarja ob 11. dop. v Unionski dvorani prvo matinejo s svojim simfoničnim orkestrom. Matinejo dirigira operni ravnatelj Rukavina in kapelnik Balatka. — Vstopnice za to matinejo v predprodaji od srede dalje v Matični knjižarni.

pr Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani priredi v sredo 30. ob 8. uri zvečer brezplačni vokalni koncert za vojaštvo ljubljanske garnizije. Na vsporedu se izvajajo najlepši zbori iz jugoslovanske glasbene literature.

Sestava Mac Donaldovega kabineta.

Naše čitatelje bo gotovo zanimalo, kdo so osebe, iz katerih je sestavil Macdonald svojo vlado, ker iz tega odsevajo nekatere posebnosti angleškega državnega življenja sploh.

Državni tajnik za notranje zadeve v Macdonaldovem kabinetu je Artur Henderson. Bil je kovinski delavec in voditelj strokovne zveze v Glasgowu. Politično je bil liberalce celo, ko je stopil 1900. l. v delavsko stranko. Nato je postal župan v Darlingtonu. L. 1903. so ga liberalci kot delavskega zastopnika izvolili v nižjo zbornico. Obenem je fungiral kot tajnik Labour party, je deloval za abstinenco in bil pridigar pri wesleyanskih metodistih. Vsled tega je bil jako popularen. L. 1915. je bil poklican v tajni državni svet (privy council) in je istega leta bil imenovan kot prvi član delavske stranke v Asquithov kabinet kot naučni minister, pozneje je prevzel resort za delo in potem za pokojnine (tudi takega ministra imajo

